

Igitabo cya Daniyeli – Umubare w’ijana na mirongo inani na kabiri

Ubufatanye n’Intambara by’Ubuhanuzi: Kuva kuri Seleucusi wa Kera kugera kuri Jeopolitiki y’iki gihe

Jeff Pippenger
2024-04-12

Umurongo wa cumi na gatatu n’uwa cumi na kane, ugaragaza amateka aho Seleucus na Filipi w’i Makedoniya barimo bagirana ubumwe, kandi bagereranya Leta Zunze Ubumwe z’Amerika, ari zo ngabo za mbere z’intumwa za Roma, naho Makedoniya (Ubugiriki) kikaba ikimenyetso cy’Umuryango w’Abibumbye. Muri ayo mateka ya mbere, ubumwe bw’umwami w’amajyaruguru (Seleucus) na Filipi (Ubugiriki), bagereranya amateka ayobora ku Rugamba rwa Panium, ari rwo, nyuma y’ibinyejana bibiri, rwatumye izina ry’uwo mujyi rihindurwa riva kuri Panium rihinduka umujyi wa Kayisariya Filipi. Izina ry’uwo mujyi rifite ibice bibiri ntiriyari irwibutso rw’ubumwe bwa Seleucus na Filipi w’i Makedoniya.

Izina “Kayisariya ya Filipi” rikomoka ku ihinduka ryabaye mu mateka y’umujyi wa kera wari uzwi nka Paneasi cyangwa Paniumi. Uwo mujyi wabanje kwitwa Paneasi bitewe n’uko wari wegereye isoko ikomeye yari yaragenewe ikigirwamana cy’Abagiriki kitwaga Pani. Iryo soko, ryari ahantu h’ingenzi ho gusengera mu bihe bya kera, ryasukaga amazi yaryo mu ruzi rwa Yorodani.

Mu gihe cy’ingoma y’Umwami Herode Mukuru, ahagana mu kinyejana cya 1 mbere ya Kristo, uwo mujyi wavuguruwe ku buryo bukomeye, uragurwa kandi urimbishwa. Kayisariya Filipi yiswe iri zina na Herode Filipo, umwe mu bahungu ba Herode Mukuru. Yise uwo mujyi Kayisariya mu guha icyubahiro Umwami w’Abami w’Abaroma Kayisari Awugusito, maze yongeraho Filipi yitiriye, bityo uba Kayisariya Filipi. Nuko rero, “Kayisariya Filipi” ni ihuriro rya “Kayisariya,” rigaragaza icyubahiro Herode yahaye Kayisari Awugusito, na “Filipi,” rihesha icyubahiro Herode Filipo.

Mu buryo bw’ubuhanuzi, Panium ihuzwa n’ishyirahamwe ry’ubumwe hagati ya Seleucus na Filipo w’i Makedoniya, kandi n’ubusabane hagati ya Kayisari na Herode Filipo. Ayo mahuriro yombi yerekeza ku bumwe hagati ya Leta Zunze Ubumwe z’Amerika n’Umuryango w’Abibumbye bukurikiraho nyuma yo guseniyuka kw’Uburusiya bwa Putin, nk’uko bigaragazwa na Seleucus na Filipo. Kandi anagereranya ubumwe hagati y’Ubusaseridoti bw’i Roma, ari bwo nyina, na Leta Zunze Ubumwe z’Amerika, ari bwo umukobwa, nk’uko bigaragazwa na Kayisari na Filipo, bombi bakaba bari abahagarariye Roma. Bihuriye hamwe, byerekana Leta Zunze Ubumwe z’Amerika zirambura “hakurya y’umworera kugira ngo zifate ukuboko k’ubutegetsu bwa Roma,” kandi zirambura “hejuru y’ikuzimu kugira ngo zifatanye ibiganza n’Ubupfumu.” Mbere y’itegeko ryo ku Cyumweru ryo mu murongo wa cumi na gatandatu, ubumwe bw’impande eshatu buba bwamaze gushyirwaho.

Paniyumu ihagarariye ikigo cy'ukuramirizamo cy'Abagiriki cy'imana Pan. Isoko ryari ryarweguriwe imana y'Abagiriki Pan na ryo kandi ryari rizwi muri icyo gihe nk'“Amarembo y'i Kuzimu”; kandi ubwo Yesu yahasuraga, amagambo Ye yerekeye “Amarembo y'i Kuzimu” agaragaza intambara iri hagati y'imiterere ya politiki n'iy'iyobokamana by'Ubugiriki (ubw'isi yose), n'Uprotestanti bw'ubuhakanyi ibaho mu minsi y'imperuka. Ni yo ntambara yabanje gutangizwa n'Umukuru w'Igihugu w'umukire wakanguye ubwami bw'Ubugiriki mu murongo wa kabiri. Ni intambara yo hanze ibera ku rwego rw'isi yose, kandi ni na yo ntambara yo imbere ibera muri Leta Zunze Ubumwe z'Amerika.

Idini ya globalizimu ni yo dini y'igisato, kandi mu miterere yacu ya none ni yo dini ya wokeye-isme. Mu mwaka wa 2020, ya nyamaswa yavuye mu rwobo rutagira epfo na ruguru, ivugwa mu Ibyahishuwe igice cya cumi na kimwe, yagaragaje ububasha bwayo bwa politiki n'ubw'idini, maze yica amahembe yombi ya ya nyamaswa yo ku isi. Uwo mwobo utagira epfo na ruguru, mu bindi, ugereranywa n'“Isoko rya Pan,” ryagaburiraga Uruzi Yorodani.

Mu migani y'Abagiriki, Pan yari afitanye isano na kamere, ubutayu, n'umuziki wo mu cyaro, kandi kuba hari isoko ryari ryaramweguriwe byari bifite akamaro k'idini ku bamuramya. Imana Pan ikunze kugaragazwa ifite amaguru, amahembe, n'amatwi by'ihene. Pan yafatwaga nk'imana y'abashumba n'imikumbi, kandi kenshi yagereranywaga nk'ikigirwamana gikunda gukina no gukora amayeri, cyidagadurira mu mashyamba no mu misozi. Ishusho ya Pan nk'ikigirwamana gifite amaguru y'ihene ihura na Daniyeli igice cya munani, aho Ubugiriki bugereranywa n'isekurume. Ihene ni itungo risanzwe ryo mu rugo mu Bugiriki bwa kera, kandi akenshi zabonekaga mu turere tw'imisozi aho Pan yizerwaga ko azerera. Iri gereranywa ryabaye ikimenyetso gikomeye kiranga ishusho ya Pan kandi ryakomeje kuboneka mu buhanzi no mu nyandiko by'Abagiriki byagaragazaga iyo mana, harimo n'ifaranga ry'igihugu.

Igihe Yesu yasuraga i Kayisariya ya Filipino, yagaragaje ko “amarembo y'i Kuzimu” atazashobora gutsinda Itorero. Ibyo Petero yari yavuze asubiza ikibazo cya Yesu byumvikana mu mateka no mu muco wa gikristo nk'“Icyatura cya Gikristo.”

Yesu amaze kugera mu karere k'i Kayisariya ya Filipino, abaza abigishwa be ati: “Abantu bavuga ko jye, Umwana w'umuntu, ndi nde?” Baramubwira bati: “Bamwe bavuga ko uri Yohana Umubatiza; abandi ko uri Eliya; abandi na bo ko uri Yereimiya, cyangwa umwe mu bahanuzi.” Arababaza ati: “Ariko mwebwe se muvuga ko ndi nde?” Simoni Petero aramusubiza ati: “Uri Kristo, Umwana w'Imana ihoraho.” Yesu aramubwira ati: “Hahirwa wowe, Simoni mwene Yona; kuko atari umubiri n'amaraso byaguhishuriye ibyo, ahubwo ni Data uri mu ijuru. Nanjye ndakubwira yuko uri Petero, kandi kuri urwo rutare nzubakaho Itorero ryanjye; kandi amarembo y'ikuzimu ntazarinesha. Kandi nzaguha imfunguzo z'ubwami bwo mu ijuru; kandi icyo uzaboha mu isi kizaba kiboshywe no mu ijuru; kandi icyo uzabohora mu isi kizaba kibohowe no mu ijuru.” Maze ateguka abigishwa be kutabwira umuntu uwo ari we wese ko ari we Yesu Kristo. Matayo 16:13–20.

Iki gice cy'Ibyanditswe gifite akamaro gakomeye kuko kigaragaza umwanya w'ingenzi cyane mu murimo wa Yesu no mu iterambere rya tewolojiya ya Gikristo. Ukwatura kwa Petero ko Yesu ari Mesiya, Umwana w'Imana ihoraho, kubonwa nk'urufatiro rw'ukwizera kwa Gikristo n'ibuye

rikomeza imfuruka itorero ryubakiyeho. Invugo ngo “kuri iri buye nzubakaho itorero ryanjye” isobanurwa mu mucu wa Gatolika nk’iyerekeza kuri Petero ubwe, uwo Yesu agaragaza ko ari “ibuye” itorero rizubakwaho. Iyi nsobanuro ni yo shingiro ry’ubusumbane bwa papa n’ububasha bwe muri tewolojiya ya Gatolika.

Muri tewoloji y’Abaporotesitanti, “urutare” ntirusobanurwa ko rwerekeza kuri Petero ubwe, ahubwo rwerekeza ku byo Petero yatuye byo kwizera Yesu ko ari Mesiya kandi ko ari Umwana w’Imana. Muri iyi myumvire, urufatiro rw’itorero si Petero, ahubwo ni ukwatura ko Yesu ari Kristo kandi ko ari Umwana w’Imana. Uko byagenda kose mu isobanura rya tewoloji, Ukwatura kwa Petero muri Matayo 16:13–20 gufatwa nk’igice cy’ingenzi kandi cy’ishingiro mu myizerere ya Gikristo, gishimangira umwirondoro wa Yesu nka Mesiya kandi nk’Umwana w’Imana, kandi kigahamya ubutumwa n’itego by’itorero.

Mu kiganiro cyabanje twatanze igice cyo mu gitabo cyitwa *Uwifuzwa Ibihe Byose*, aho Mushiki wa White agaragaza bimwe mu bibazo bifitanye isano no gusura kwa Kristo i Kayesariya ya Filipo. Kimwe mu byo yerekana ni uko Kristo yari yajyanye abigishwa kure y’ingaruka z’Abayuda kugira ngo abashyire imbere amasomo ya Kayesariya ya Filipo.

“Yesu n’abigishwa Be bari bageze muri umwe mu midugudu yo hafi y’i Kayisariya ya Filipo. Bari barenze imbibi za Galilaya, bari mu karere aho gusenga ibigirwamana kwari kwiganje. Aha ni ho abigishwa bavanwe muni y’ingaruka zigenzura z’Idini ry’Abayuda, maze bazanwa mu mubano wa hafi kurushaho n’ugusenga kw’abapagani. Ibyabaga bibakikije byagaragazaga imiterere y’imihango y’imiziririzo yari iri mu bice byose by’isi. Yesu yifuzaga ko kubona ibyo bintu byatuma bumva inshingano bafite ku bapagani. Mu gihe yamaze muri ako karere, yihatiraga kwirinda kwigisha rubanda, kugira ngo yihe abigishwa Be mu buryo bwuzuye kurushaho.” The Desire of Ages, 411.

Ku wa 18 Nyakanga 2020, Kristo yakuye abigishwa bo ku wa 11 Nzeri 2001 mu buyoboze bw’Adiventisimu y’i Lawodikiya. Gucika intege kwa mbere ko mu mugani w’abakobwa icumi kwabyaye gutandukana kw’uwo mutwe n’iteraniro ry’abakobanyi ryari rigeze igihe cyo kurengerwa. Uku kuri kwasohorejwe mu mateka y’Abamileriti ku wa 19 Mata 1844, kandi kongera gusohora ku wa 18 Nyakanga 2020. Hanyuma amateka y’igihe cyo gutinda atangira, kandi afite ikimenyetso kiranga “Ukuri” haba mu mutwe w’umumarayika wa mbere no mu mutwe w’umumarayika wa gatatu.

Gucika intege kwa mbere ni akambere mu bimenyetso bitatu by’inzira, kandi ayo mateka arangirana n’Igucika Intege Gukomeye ko ku wa 22 Ukwakira 1844, kugaragaza mu kimenyetso “umutingito ukomeye” wo mu Ibyahishuwe igice cya cumi na kimwe. Intangiriro, ari yo nyuguti ya mbere y’inyuguti z’Igiheburayo, igereranya ugucika intege, kandi iherezo, ari yo nyuguti ya makumyabiri na kabiri y’izo nyuguti z’Igiheburayo, na ryo rigereranya ugucika intege. Inyuguti ya cumi na gatatu, igereranya ubugome bwo kwigomeka, igaragaza ugucika intege kw’abakobwa b’abapfu, berekana uko bazimiye igihe ijwi ryo mu Gicuku rigaragaje abateguye n’abatateguye ibihe by’amage. Inyuguti makumyabiri na ebyiri z’Igiheburayo zigereranya ikimenyetso cy’uguhuza Ubumana n’ubumuntu kurangirizwa muri ayo mateka, nubwo amateka y’Abamillerite agereranya Kadeshi ya mbere, naho amateka yacu y’uyu muni agereranya Kadeshi ya nyuma.

Imirongo yombi irajyana, ariko umwe ugereranya kunanirwa kw'ubwoko bw'Imana, undi na wo ugahagararira gutsinda kw'ubwoko bw'Imana. Mbere gato y'umugaraba, Yesu yajyanye abigishwa Be i Paniumu, nk'uko no mu minsi y'imperuka yajyanye abigishwa Be ba nyuma i Paniumu; kandi kubigenza atyo, yemeye ko ugucika intege gukura abigishwa Be bo mu minsi ya nyuma mu "buyobozi bugenga" bw'Abadivantisiti b'i Lawodikiya, bugereranywa na "Ubuyuda" mu mateka ya Matayo igice cya cumi na gatandatu. Mu kubigenza atyo kandi, icyarimwe yajyanye abigishwa Be mu guhura bya bugufi kurushaho n'ubupagani; bityo agereranya aho abigishwa Be bo mu minsi ya nyuma bakorerwa, bo ubu bariho mu kugaragara kuzuye kw'imbaraga za Satani kugereranywa n'uburyo bw'itumanaho bwa none buri gukoreshwa kugira ngo isi yose iyoborwe kwakira ikimenyetso cy'inyamaswa.

Amateka ya Kayisariya ya Filipino ahura n'amateka y'Intambara ya Paniyumu, kandi n'imirongo ya cumi na gatatu kugeza ku ya cumi na gatanu. Kristo n'abigishwa Be bari bahagaze mu gicucu cy'umugaraba, bishushanya abigishwa Be b'iminsi y'imperuka bahagaze mu gicucu cy'itegeko ryo ku Cyumweru. Aho, mu mirongo ya cumi na gatatu kugeza ku ya cumi na gatanu, ari ho hari Kayisariya ya Filipino, kandi ari na ho habereye Intambara ya Paniyumu, ari na ho duhagaze uyu munsu, Kristo yatangiye kwigisha abigishwa Be ibyendaga kuba mu murongo wa cumi na gatandatu.

"Yari agiye kubabwira iby'umubabaro wamutegeye. Ariko mbere na mbere yabanje kujya wenyine, asenga kugira ngo imitima yabo ibashe kwitegura kwakira amagambo ye." The Desire of Ages, 411.

Mbere yuko Kristo abwira abigishwa Be iby'umugaraba, yabanje kugenda, cyangwa agakerereza, bityo agaragaza igihe cyo gutinda kivugwa mu mugani no mu mateka kuva ku wa 18 Nyakanga 2020 kugeza muri Nyakanga 2023.

"Akimara kubasangaho, ntiyahise abamenyesha icyo yashakaga kubabwira. Mbere yo gukora ibyo, yabahaye uburyo bwo guhamya kwizera kwabo bamufitiye kugira ngo bakomezwe ku bw'ikigeragezo cyari kigiye kuza." Uwifuzwa Ibihe Byose, 411.

Muri Nyakanga 2023, Umwami yatangiye gutanga uburyo kugira ngo abari bagize uruhare mu gutunguha bagaragaze ukwizera kwabo. Yabikoze ahishura ubutumwa bwo muri Ezekieli mirongo itatu na karindwi, bwari ukwemeza ubutumwa bwo ku wa 11 Nzeri 2001. Bwari urudodo rwahuzwa hamwe igihe cyo gushyirwaho ikimenyetso kuva ku wa 11 Nzeri 2001 n'itegeko ryo ku Cyumweru rigiye kuza vuba. Ibyo yabikoze ashya ugutunguha ko ku wa 18 Nyakanga 2020 mu miterere y'ukuri, kuko abari bafite ubushake bwo kubona bashoboraga kumenya ko buri rugendo rw'ivugurura rufite insanganyamatsiko inyura mu mateka yarwo yera yihariye.

Mu minsi y'imperuka, ubutumwa bw'akaga ka gatatu bwaje ku itariki ya 11 Nzeri 2001; hanyuma hatangazwa ubutumwa bw'ibinyoma bw'akaga ka gatatu, butera ugutunguha; ariko ubutumwa bwabababwira mu bugingo nyuma y'iminsi itatu n'igice bari bapfuye, ari amagufwa yumye kandi atatanye, bwari ubutumwa bw'imiyaga ine, na bwo bukaba ari akaga ka gatatu.

Abigishwa b'igihe cy'imperuka bashobora kubona, nibahitamo kubona, yuko ibimenyetso bitatu by'inzira by'ikorwa ryo gushyirwaho ikimenyetso kwa ba bihumbi ijana na mirongo ine na bane ari insanganyamatsiko imwe kuri buri ntambwe, kandi ko ku ntambwe ya kabiri, ubugome bwo kwigomeka bugaragazwa n'inyuguti ya cumi na gatatu y'inyuguti z'igiheburayo bwemeje ubutumwa ko ari "Ukuri." Ikimenyetso cya kabiri Uwiteka yatanze cyari mu kuri kw'uko ugucika intege kwa mbere kw'imigendekere y'ivugurura ryabanjirijeho kwari gushingiye ku kwigomeka ku bushake bw'Imana bwahishuwe, yaba Mose atarakebye umuhungu we, cyangwa Uza akoze ku isanduku, cyangwa Marita na Mariya bashidikanyije ijambo rya Yesu ryerekeye urupfu rwa Lazaro. Umurongo umwe rukumbi w'ivugurura utashimangiye ukuri k'uko ugucika intege kwa mbere kwari gushingiye ku kutumvira ni umutwe w'ivugurura w'Abamillerite, ariko na bwo icyo gihe herekanywe ko amateka y'Abamillerite yari afite ibimenyetso by'inzira by'imbere bishingiye ku kuri kw'uw'umunani, ukomoka muri ba ndwi.

Ukuri yuko uwa munani akomoka kuri ba ndwi ni ikintu gikomeye cyane mu Ihishurwa rya Yesu Kristo ubu riri gukurwaho ikimenyetso, kandi ihinduka ry'umuryango wa Millerite wo muri Filadelifiya ujya mu itorero ry'i Lawodikiya ryari ikimenyetso cy'inzira cyagaragaje igihe umuryango w'i Lawodikiya w'umumarayika wa gatatu wahindukiraga mu muryango wa Filadelifiya w'abanyagihumbi ijana na mirongo ine na bine. Bityo rero, kuba ugucika intege kwa mbere kw'Abamillerite kwarasohoye bitabaye ngombwa ko umuryango wabo ugaragaza kutumvira, byatanze itandukaniro ku kimenyetso cy'inzira nk'icyo mu minsi y'imperuka aho umuryango w'i Lawodikiya w'umumarayika wa gatatu wari kutumvira maze ugateza ugucika intege, kandi mu kubikora ugahuza n'ikimenyetso cy'inzira cy'Abamillerite, maze ugatanga urujyano rw'ibitekerezo rutuma haboneka ko umuryango w'abanyagihumbi ijana na mirongo ine na bane ari uwa munani, ukomoka kuri ba ndwi.

Muri Nyakanga 2023, Umwami yahagurukije "ijwi rirangurura mu butayu" kugira ngo ategure ubwoko Bwe bwo mu minsi y'imperuka ku ngorane z'itegeko ryo ku Cyumweru, kandi amaze kugaruka aho yari yatindije mu isengesho aza ku bigishwa, abaha umwanya wo kugaragaza ukwizera kwabo. Mu minsi ya Kristo, ubutumwa bwari umubatizo We, ari ho hantu Yesu yahindukiye Yesu Kristo. Icyo kimenyetso cy'inzira gihura na 11 Nzeri 2001, kandi abigishwa Be babajijwe icyo abantu batekerezaga, hanyuma babazwa n'icyo bo ubwabo batekerezaga kuri Kristo.

"Akimara kwifatanya na bo, ntiyahise ababwira ibyo yifuzaga kubamenyesha. Mbere yo kubikora, yabahaye uburyo bwo guhamya ukwizera kwabo muri We kugira ngo bakomezwe ku bw'ikigeragezo cyari kigiye kuza. Arababaza ati: 'Abantu bavuga ko Jyewe, Umwana w'umuntu, ndi nde?'"

Ikibabaje ni uko abigishwa bahatiwe kwemera ko Isirayeli yananiwe kumenya Mesiya wayo. Ni ukuri ko bamwe, igihe babonaga ibitangaza bye, batangaje ko ari Umwana wa Dawidi. Imbaga nyamwinshi zari zaragaburiwe i Betesayida zifuje kumwimika ngo abe umwami wa Isirayeli. Benshi bari biteguye kumwemera nk'umuhanuzi; ariko ntibamwizeraga ko ari we Mesiya." The Desire of Ages, 411.

Abenshi benshi b'Abadiventisiti ntibemeye akaga ka gatatu ko ku wa 11 Nzeri 2001. Bemeye bimwe mu bitangaza by'Ijambo ry'ubuhanuzi byari byaratangajwe muri uwo muryango, kandi bamwe basobanukiwe ko ubutumwa bwo ku wa 11 Nzeri 2001 bwari bufite ibice by'ukuri, ariko ntibigeze bemera by'ukuri ibyo ku wa 11 Nzeri 2001 byavugaga.

Ikirego cyo ku wa 11 Nzeri 2001 cyari cyaragereranyijwe n'icyo ku wa 11 Kanama 1840, kandi icyo kirego cyagaragajwe na Mushiki wacu White igihe yatangaga ibisobanuro ku isohozwa ryo ku wa 11 Kanama 1840. Yavuze ati:

“Mu gihe nyacyo cyari cyaravuzwe, Turukiya, ibinyujije ku bahagarariye bayo, yemeye kurindwa n'ibihugu by'i Burayi byari byishyize hamwe, bityo yishyira muni y'ubuyobozi bw'amahanga ya Gikristo. Icyo cyabaye cyasohoye neza rwose ubuhanuzi. Igihe ibyo byamenyekanaga, imbaga nyinshi zemejwe n'ukuri kw'amahame yo gusobanura ubuhanuzi yari yarakurikijwe na Miller na bagenzi be, kandi umurimo wo kwamamaza ukuza [kwa Kristo] uhabwa imbaraga zidasanzwe. Abagabo b'abanyabwenge n'abafite icyubahiro bifatanyije na Miller, haba mu kubwiriza no mu gutangaza ibitekerezo bye, kandi kuva mu 1840 kugeza mu 1844 uwo murimo wagutse vuba cyane.” Intambara Ikomeye, 334, 335.

Icyemejwe ku wa 11 Kanama 1840 ni uko ibyerekeye ubuhanuzi bya Miller byari nyakuri, kandi ikivugwa cyo ku wa 11 Nzeri 2001 ni icyemezo cy'uko ibyerekeye ubuhanuzi bya Future for America ari nyakuri. Abantu benshi batihannye bo muri Nyakanga 2023 ntibashoboraga kandi ntibashakaga kwemera ihame rivuga ko uburyo bwateguwe na Kristo, kandi bwashyikirijwe Future for America, ari bwo koko buryo bw'imvura y'itumba. Ariko hanyuma Kristo abaza abigishwa Be icyo bo ubwabo, atari imbaga, batekerezaga.

“Yesu noneho abaza ikindi kibazo cya kabiri, cyerekeye abigishwa ubwabo ati: ‘Ariko mwebwe mvugaga ko ndi nde?’ Petero aramusubiza ati: ‘Uri Kristo, Umwana w’Imana ihoraho.’”

“Uhereye mbere na mbere, Petero yari yarizeye ko Yesu ari Mesiya. Benshi mu bandi bari baremejwe n'ubutumwa bwa Yohana Umubatika, kandi bakaba bari baremeye Kristo, batangiye gushidikanya ku byerekeye inshingano za Yohana igihe yashyirwaga mu nzu y'imbohe kandi akicwa; kandi ubu na bo bashidikanyaga ko Yesu ari Mesiya, uwo bari barategereje igihe kirekire cyane. Benshi mu bigishwa bari barategereje n'ishyamba ryinshi ko Yesu yafata umwana We ku ntebe y'ubwami ya Dawidi, baramuretse igihe babonaga ko nta mugambi nk'uwo yari afite. Ariko Petero na bagenzi be ntibatezutse ku budahemuka bwabo. Imigenzereze ihindagurika y'abamushimaga ejo, none bakamuciraho iteka uyu muni, ntiyarimbuye ukwizera k'umuyoboze nyakuri w'Umukiza. Petero aravugaga ati: ‘Uri Kristo, Umwana w’Imana ihoraho.’ Ntiyategereje icyubahiro cy'ubwami kugira ngo cyambike ikamba Umwami we, ahubwo yamwemeye mu kwicishwa bugufi Kwe.”

“Petero yari yagaragaje kwizera kwa ba cumi na babiri. Nyamara abigishwa bari bakiri kure cyane yo gusobanukirwa umurimo wa Kristo. Kurwanywa no kugoreka ukuri kwakorwaga n'abatambyi n'abategetsi, nubwo bitashoboraga kubakura kuri Kristo, byakomeje kubatera urujijo rukomeye. Ntibabonaga inzira yabo neza. Ingaruka z'inyigisho bahawe mbere, inyigisho z'abarabi, imbaraga z'umuco gakondo, byari bikibangamira kubona kwabo ukuri.

Rimwe na rimwe imirasire y'agaciro y'umucyo yavaga kuri Yesu ikabamurikira, nyamara kenshi bari bameze nk'abantu bagenda barondabuzanya mu bicucu. Ariko kuri uwo muni, mbere y'uko bashyirwa amaso ku maso n'ikigeragezo gikomeye cyo kwizera kwabo, Umwuka Wera yabamanukiyeho afite imbaraga. Mu gihe gito, amaso yabo yakuwe ku "bintu biboneka," kugira ngo barebe "ibitaboneka." 2 Abakorinto 4:18. Muni y'umwambaro w'ubumuntu, babonye ikuzo ry'Umwana w'Imana."

"Yesu asubiza Petero, aramubwira ati: 'Hahirwa wowe, Simoni mwene Yona: kuko atari umubiri n'amaraso byabiguhishuriye, ahubwo ni Data uri mu ijuru.'" The Desire of Ages, 412.

Kwatura kwa Petero amenya ko Kristo ari Umwana w'Imana, kwasubije mu buryo butaziguye ikibazo cy'igeragezwa cy'ayo mateka. Igihe cyari kigeze ngo Mesiya agaragare, nk'uko byari byarashyizweho n'Ijambo ry'ubuhanuzi ry'Imana, kandi abemeye ukuri uko ni bo bonyine bari kubarirwa mu bahagarariwe n'amagambo ya Petero. Petero ahagarariye abemera ubutumwa bwashinzwe ku wa 11 Nzeri 2001, kandi bakatura ko Yesu ari Umwana w'Imana. "Petero yari yagaragaje ukwizera kwa ba cumi na babiri," kandi ba cumi na babiri yahagarariye bari ibihumbi ijana na mirongo ine na bine. Ni cyo cyatumye Kristo ahindura izina rya Petero, akava kuri Simoni Bariyona akitwa Petero muri uwo murongo.

"Simoni" bisobanura "uwumva," kandi "bar" bisobanura "mwene," naho Yona bisobanura "inuma." Simoni yashushanyaga abumvise ubutumwa bw'inuma, yashushanyaga ukuri kujyana n'umubatizo wa Yesu, igihe yahindukaga Kristo, asizwe imbaraga, nk'uko byashushanywaga mu kimenyetso no kumanuka kwa Mwuka Wera afite ishusho y'inuma.

Imirongo y'ivugurura irajyana kandi Yohana ahagarariye Abamillerite, bo ku wa 11 Kanama 1840 bariye agatabo gato. Yeremiya ahura n'icyo gikorwa, kandi amaze kurya ako gatabo gato, ahita yitirirwa izina ry'Imana.

Amagambo yawe yarabonetse, ndayarya; kandi ijambo ryawe ryambereye ibyishimo no kunezeza umutima wanjye, kuko nitiriwe izina ryawe, Uwituka Mana Nyiringabo. Yeremiya 15:16.

Igihe Uwituka yagiranaga isezerano na Aburamu, yahinduye izina rye rimera Aburahamu, nk'uko yabigenje no kuri Sarayi na Yakobo. Guhindurwa kw'izina kugereranya umubano w'isezerano, kandi kuri ya waymark aho ikimenyetso cy'Ubumana kimanukira, ubwoko bw'Imana bugomba kurya ubwo butumwa, bukinjira mu isezerano, maze izina ryabwo rikabona guhindurwa. Nk'uhagarariye abigishwa bo mu gihe cya Kristo, Simoni Bar-yona yagereranyaga abari "barumvise" ubutumwa bw'"inuma."

Ubwo yahamya ko yamenye ko kuri iyo ngingo y'igihe Yesu yabaye Kristo, kandi ko yari Umwana w'Imana, n'ibyo byose ibyo bikubiyemo, Kristo yahise ahindura izina rye amwita Petero. Yari yatangaje ubutumwa abantu b'igihango ba Kristo bo muri ayo mateka bemeye, kandi kubigenza atyo yanashushanyaga abantu ibihumbi ijana na mirongo ine na bine bo mu minsi ya nyuma.

Inyuguti “P” ni inyuguti ya cumi na gatandatu mu nyuguti z’Icyongereza, kandi inyuguti “E” ni inyuguti ya gatanu mu nyuguti, kandi inyuguti “T” ni inyuguti ya makumyabiri, inyuguti “E” irongera igasubirwamo, kandi izina rirangirana n’inyuguti “R” ari yo nyuguti ya cumi n’umunani. Cumi na gatandatu “gukuba” gatanu, “gukuba” makumyabiri, “gukuba” gatanu, “gukuba” cumi n’umunani bingana n’ibihumbi ijana na mirongo ine na bine. Umunyandimi w’igitangaza yavuganye na Petero mu Giheburayo, kandi Isezerano Rishya ryanditswe mu Kigiriki, kandi abasobanuzi ba King James Version bashyira ahagaragara Isezerano Rishya mu Cyongereza.

N’ubwo hariho ibyiciro bitatu by’indimi zitandukanye, Kristo, ari we Mwana w’Imana, Umumenyi w’Indimi utangaje, kandi Umubari utangaje, yashyize urugero rw’ishyirwaho ikimenyetso rw’ibihumbi ijana na mirongo ine na bine muri Matayo igice cya cumi na gatandatu, ruhuje n’Intambara ya Panium n’uruzinduko rwe i Kayisariya ya Filipo. Ibyo yabikoze akoresheje ububasha bwe ku rurimi no ku mibare, kuko ari we Palmoni (Umubari utangaje), kandi akaba n’Ijambo (Umumenyi w’Indimi utangaje).

Tuzakomeza iki cyigisho mu ngingo ikurikira.

“Hafi y’imyaka hafi ibihumbi bibiri ishize, ijwi rifite ubusobanuro bw’akabanga ryumvikanaga mu ijuru, riturutse ku ntebe y’Imana, riti: ‘Dore ndaje.’ ‘Ibitambo n’amaturu ntiwabishatse, ahubwo wanteguriye umubiri... Dore ndaje (mu muzingo w’Igitabo handitswe ibyanjye,) gukora ibyo ushaka, Mana.’ Abaheburayo 10:5–7. Muri ayo magambo hatangajwemo isohozwa ry’umugambi wari warahishwe kuva kera kose. Kristo yari agiye gusura isi yacu no guhinduka umuntu afite umubiri. Aravuga ati: ‘Wanteguriye umubiri.’ Iyo aza kugaragara afite ubwiza yari asangiye na Se mbere y’uko isi ibaho, ntitwari gushobora kwihanganira umucyo wo kubaho kwe. Kugira ngo tububone ariko ntituzimarwe, kugaragaza ubwiza bwe kwaratwikirijwe. Ubumana bwe bwatwikirijwe ubumuntu,—ubwiza butaboneka buri mu ishusho y’umuntu iboneka.”

“Iyo ntego ikomeye yari yaragaragajwe mbere mu bigereranyo no mu bimenyetso. Igihuru cyaka umuriro, aho Kristo yabonekeye Mose, cyahishuye Imana. Ikimenyetso cyatoranyijwe kugira ngo kigaragaze Ubumana cyari igihuru gicisha bugufi, cyasaga n’ikitagira uburanga na buke bwo gukurura amaso. icyo ni cyo cyari kibitsemo Itagira Iherezo. Imana yuzuye imbabazi zose yatwikiriye ubwiza bwayo mu kimenyetso cyo kwicisha bugufi cyane, kugira ngo Mose abashe kukireba maze abeho. Ni ko no mu nkingi y’igicu ku manywa no mu nkingi y’umuriro nijoro, Imana yavuganaga na Isirayeli, ihishurira abantu ubushake bwayo kandi ibahe ubuntu bwayo. Ubwiza bw’Imana bwari bwaragabanyijwe, kandi icyubahiro cyayo gitwikirijwe, kugira ngo amaso adakomeye y’abantu b’abanyamipaka abone kubwitegereza. Ni ko Kristo yagombaga kuza afite ‘umubiri w’ubusuzugurike bwacu’ (Abafilipi 3:21, R. V.), ‘afite ishusho y’abantu.’ Mu maso y’ab’isi nta bwiza yari afite bwatuma bamwifuzaga; nyamara yari Imana yigize umuntu, umucyo w’ijuru n’isi. Ubwiza bwe bwari butwikirijwe, gukomera kwe n’icyubahiro cye byari bihishwe, kugira ngo abashe kwegera abantu b’abanyamubabaro kandi bageragezwa.”

“Imana yategetse Mose ku bw’Abisirayeli iti: ‘Banyubakire ubuturo bwera, kugira ngo mbe hagati muri bo’ (Kuva 25:8), kandi iba muri ubwo buturo bwera, hagati mu bwoko bwayo. Mu

rugendo rwabo rwose rw'umunaniro mu butayu, ikimenyetso cy'ubwiza bwayo cyajyanaga na bo. Ni ko na Kristo yashinze ihema rye hagati mu nkambi yacu ya kimuntu. Yabambye ihema rye iruhande rw'amahema y'abantu, kugira ngo abane natwe, kandi atumenyereze imico ye y'ubumana n'ubugingo bwe. 'Ijambo yahindutse umubiri, ribana natwe mu ihema (natwe twitegereza ubwiza bwaryo, ubwiza nk'ubw'Umwana w'ikinege uturuka kuri Data wa twese), yuzuye ubuntu n'ukuri.' Yohana 1:14, R. V., margin."

"Kuva Yesu yaje kubana natwe, tuzi ko Imana izi neza ibigeragezo byacu kandi igafatanya natwe mu mibabaro yacu. Buri muhungu n'umukobwa wa Adamu ashobora gusobanukirwa ko Umuremyi wacu ari incuti y'abanyabyaha. Kuko muri buri nyigisho y'ubuntu, buri sezerano ry'ibyishimo, buri gikorwa cy'urukundo, buri gukurura kwa kimana kugaragarira mu mibereho y'Umukiza hano ku isi, tubonamo 'Imana iri kumwe natwe.'"

"Satani agereranya amategeko y'urukundo y'Imana nk'aho ari amategeko y'ubwikunde. Avuga ko bidashoboka ko twumvira amabwiriza yayo. Ugukiranuka kw'ababyeyi bacu ba mbere, hamwe n'amakuba yose kwakomotsemo, abigereka ku Muremyi, bigatuma abantu bareba Imana nk'inkomoko y'icyaha, n'imibabaro, n'urupfu. Yesu yagombaga guhishura ubu bushukanyi. Nk'umwe muri twe yagombaga gutanga urugero rwo kumvira. Ni cyo cyatumye yikorera kamere yacu, kandi anyura mu byatubayeho. 'Ni cyo cyatumye akwiriye guhindurwa rwose nka bene Se muri byose.' Abaheburayo 2:17. Iyo twagombaga kwihanganira ikintu icyo ari cyo cyose Yesu atigeze yihanganira, aho ni ho Satani yari kugaragaza ko imbaraga z'Imana zitaduhagije. Ni cyo cyatumye Yesu 'ageragezwa muri byose nk'uko natwe tugeragezwa, nyamara we nta cyaha yakoze.' Abaheburayo 4:15. Yihanganiye ikigeragezo cyose natwe dushobora guhura na cyo. Kandi ku bwe ubwe ntiyakoresheje imbaraga na zimwe adahabwa natwe ku buntu. Nk'umuntu, yahanganye n'ikigeragezo, kandi anesha ku mbaraga yahawe n'Imana. Aravuga ati, 'Nishimira gukora ibyo ushaka, Mana yanjye, kandi amategeko yawe ari mu mutima wanjye.' Zaburi 40:8. Ubwo yagendaga akora neza, kandi agakiza abarenganywaga bose na Satani, yahishuriye abantu neza imico y'amategeko y'Imana n'imiterere y'umurimo wayo. Ubugingo bwe buhamya ko natwe bishoboka ko twumvira amategeko y'Imana."

"Ku bw'ubumuntu Bwe, Kristo yakoze ku bumuntu; ku bw'ubumana Bwe, afata intebe y'Imana. Nk'Umwana w'umuntu, yaduhaye icyitegererezo cyo kumvira; nk'Umwana w'Imana, aduha imbaraga zo kumvira. Ni Kristo wavugiye Mose mu gihuru ku musozi Horebu, ati: 'Ndi Uwo Ndi We.... Kandi uzabwire abana ba Isirayeli uti: NDI Uwo Ndi We yantumye kuri mwe.' Kuva 3:14. Icyo ni cyo cyari igihango cyo gukizwa kwa Isirayeli. Nuko rero, igihe yaje 'afite ishusho y'abantu,' yiyerekanye ko ari NDI Uwo Ndi We. Umwana w'i Betelehemu, Umukiza ufite ubugwaneza kandi woroheje mu mutima, ni Imana 'yihishuriye mu mubiri.' 1 Timoteyo 3:16. Kandi atubwira ati: 'Ndi Umwungeri Mwiza.' 'Ndi Umugati w'Ubugingo.' 'Ndi Inzira, n'Ukuri, n'Ubugingo.' 'Nahawe ubutware bwose mu ijuru no mu isi.' Yohana 10:11; 6:51; 14:6; Matayo 28:18. NDI Uwo Ndi We ni icyemezo cya buri sezerano. Ndi we; ntimutinye. 'Imana iri kumwe natwe' ni ingwate yo gukizwa kwacu ibyaha, ni n'icyemezo cy'imbaraga zacu zo kumvira amategeko yo mu ijuru." Uwifuzwa Ibihe Byose, 23, 24.